

CISG-online 7150

Jurisdiction	Netherlands
Tribunal	Rechtbank Oost-Brabant (District Court Oost-Brabant)
Date of the decision	04 September 2024
Case no./docket no.	C/01/388535 / HA ZA 22-678
Case name	[...] v. Tarkett Sports B.V.

1 De procedure

1.1.

Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding,
- de conclusie van antwoord,
- de brief waarin een mondelinge behandeling is bepaald,
- twee akten overlegging nadere producties (producties 3 en 4) van Tarkett ten behoeve van de mondelinge behandeling,
- akte overlegging nadere producties (producties H38–H48b) van [eiseres] ten behoeve van de mondelinge behandeling,
- de mondelinge behandeling van 25 april 2024, waarvan door de griffier aantekeningen zijn gemaakt en beide partijen hun standpunt aan de hand van spreekantekeningen naar voren hebben gebracht,
- de op verzoek van de rechtbank opgestelde Nederlandse vertalingen van de rapporten van iTurf en Novarea (zie hierna) die na de mondelinge behandeling door [eiseres] in het geding zijn gebracht.

1.2.

Ten slotte is bepaald dat vandaag vonnis wordt gewezen.

2 De zaak in het kort

2.1.

Tarkett heeft zich toegelegd op de aanleg van hybride sportvelden: een combinatie van kunststofvezels en echt gras (Grassmaster). Deze zaak gaat over het voetbalveld in [naam] van de voetbalclub [A] (hierna: [A]). Tarkett heeft daar voor rekening van [eiseres] in 2014 een voetbalveld aangelegd. [eiseres] verzorgde het onderhoud aan het veld. Met het veld ontstonden problemen, waarna Tarkett het veld in 2018 volledig heeft vervangen. Bij het onderhoud van het nieuwe veld door [eiseres] in 2019 werden wederom problemen vastgesteld. Partijen hebben ieder onderzoek laten doen naar het veld. [eiseres] wijt de

problemen aan de aanleg (o.a. door slijtage van de installatiemachines of de slechte kwaliteit kunststof vezels). Volgens Tarkett kunnen de problemen ook zijn veroorzaakt door het onderhoud door [eiseres] of door de (door [eiseres]) gebruikte zandbodem. Tarkett wil de schade die [eiseres] stelt te hebben geleden niet vergoeden.

2.2.

De rechtbank komt tot het oordeel dat op basis van de rapporten die door [eiseres] in de procedure zijn ingebracht niet, althans onvoldoende kan worden vastgesteld wat de exacte oorzaak is van de problemen en voor wiens rekening dit komt. Zij komt tot het oordeel dat zij zich graag mondeling wenst te laten voorlichten door de deskundigen van partijen en met partijen in overleg wil over de benoeming van een onafhankelijke deskundige.

4

3 Wat is er gebeurd?

3.1.

[eiseres] is een bedrijf met ervaring in het aanleggen, beheren en onderhouden van sportvelden. [eiseres] is internationaal actief en verantwoordelijk voor het beheer van sportvelden bij verschillende professionele Engelse en Franse sportclubs. Tarkett is producent en leverancier van het zogeheten «GrassMaster» hybride kunstgrassysteem (hierna: GrassMasterveld) dat specifiek is ontwikkeld voor sport op topniveau en is gebaseerd op gepatenteerde technologie.

5

3.2.

Tussen [eiseres] en Tarkett bestond al meer dan twintig jaar een commerciële relatie. [eiseres] liet Tarkett in deze periode bij verschillende voetbalclubs in Europa GrassMastervelden aanleggen. [eiseres] contracteert hierbij steeds rechtstreeks met Tarkett in eigen naam en voor eigen rekening en handelt dus niet als tussenpersoon voor de voetbalclubs.

6

3.3.

Bij het GrassMasterveld worden met behulp van speciaal daarvoor ontwikkelde machines gemiddeld 20 miljoen kunstgrasvezels (circa 2.500 kunstgrasvezels per m²) in de grond geïnjecteerd, ook wel «stikken» (in het Engels «stitching») genoemd. Dit gebeurt in rasters van circa 2x2 cm op ongeveer 18 cm diepte in de grond. Vervolgens kan het natuurgras, dat na installatie van de kunstgrasvezels wordt gezaaid, zich als het ware om die kunstgrasvezels heen wikkelen en groeien. Daardoor ontstaat een stevig en stabiel speelveld.

7

3.4.

Als onderdeel van het onderhoud van het GrassMasterveld dient een jaarlijkse renovatie plaats te vinden. Deze renovatie is nodig omdat het natuurlijke gras, dat zich aan de kunstvezels bindt, na verloop van tijd een laag organisch materiaal vormt. Dit organische materiaal beperkt het afwateringsvermogen van het GrassMasterveld en beïnvloedt de bespeelbaarheid. Bij voetbalclubs worden deze renovatiewerkzaamheden doorgaans verricht aan het einde van ieder voetbalseizoen gedurende de zomerstop, in de maanden juni en juli omdat het veld in die periode niet wordt gebruikt voor wedstrijden.

8

- 3.5. 9
[eiseres] verzorgt de jaarlijkse renovatiewerkzaamheden zoals hiervoor omschreven aan de GrassMastervelden.
- 3.6. 10
In 2014 heeft Tarkett in opdracht van [eiseres] een GrassMasterveld aangelegd in [naam] van [A]. Dat veld is, omdat er problemen mee waren, in 2018 volledig op kosten van Tarkett vervangen door Tarkett. Tarkett heeft in dat kader een vergoeding aan [eiseres] betaald voor de kosten van het verwijderen van het veld en het opnieuw inzaaien van het natuurlijke gras. Vanaf 2018 lag er dus een geheel nieuw GrassMasterveld (hierna: het veld of het veld van [A]).
- 3.7. 11
Tussen 3 en 5 juli 2019 heeft [eiseres] renovatiewerkzaamheden aan het veld van [A] verricht. Toen werd geconstateerd dat het veld wederom problemen vertoonde. De renovatiewerkzaamheden zijn door de heer [B] en de heer [C], werkzaam voor [eiseres], uitgevoerd. Er zijn geen foto's of video's van hetgeen tijdens de renovatiewerkzaamheden is geconstateerd. Op de renovatiewerkzaamheden zal hierna in meer detail worden ingegaan.
- 3.8. 12
Op 19 juli 2019 heeft [eiseres] twee e-mails met foto's van de constatering aan Tarkett gestuurd (bijlage 9 [eiseres]). De renovatiewerkzaamheden waren toen volledig uitgevoerd.
- 3.9. 13
Op 22 juli 2019 heeft Tarkett het veld geïnspecteerd. Daarvan heeft zij een rapport opgesteld, dat op 29 juli 2019 aan [eiseres] is gestuurd (bijlage 10 [eiseres]). Hierna zal daar in meer detail op worden ingegaan.
- 3.10. 14
Op 28 augustus 2019 heeft Tarkett een aanvullend rapport gestuurd aan [eiseres] met betrekking tot – kort gezegd – de constatering en de mogelijke oorzaken (bijlage 11 en 12 [eiseres]). Ook daarop wordt hierna dieper ingegaan.
- 3.11. 15
Vervolgens hebben tussen partijen verschillende besprekingen plaatsgevonden over de constatering, de mogelijke oorzaken, wie daarvoor verantwoordelijk was en welke stappen er moesten worden ondernomen. Het standpunt van [eiseres] was kort gezegd dat het veld wederom volledig zou moeten worden vervangen en dat Tarkett daarvoor verantwoordelijk was. Tarkett was het daar niet mee eens.
- 3.12. 16
Begin 2020 brak de coronapandemie uit.
- 3.13. 17
Op 6 mei 2021 heeft de advocaat van [eiseres] Tarkett gesommeerd aansprakelijkheid te erkennen en de schade van [eiseres] te vergoeden. Ook werd aangekondigd dat het veld eind mei 2021 zou worden verwijderd en zou worden vervangen door een ander veld. Tarkett reageerde op 10 mei 2021 dat zij geen aansprakelijkheid erkende.

3.14.

18

Op 24 mei 2021 is het veld door zowel een deskundige van [eiseres] als door een deskundige van Tarkett een laatste maal geïnspecteerd. Bij deze inspectie was een door [eiseres] ingeschakelde Franse deurwaarder aanwezig die daarvan proces-verbaal heeft opgemaakt (bijlage 20 [eiseres]). De heer [D] (hierna: [D]) van iTurf Management Ltd. (hierna: iTurf) heeft als deskundige van [eiseres] de inspectie uitgevoerd en monsters genomen van het veld. Tarkett had de heer [E] (hierna: [E]) van Novarea (hierna: Novarea) meegenomen naar de inspectie. Er zijn geen videobeelden van de opname. Partijen hebben afzonderlijk de inspectie uitgevoerd en er heeft daarbij geen overleg of afstemming plaatsgevonden. Het veld is vervolgens kort daarna helemaal verwijderd en volledig vervangen door een ander veld afkomstig van een andere producent.

3.15.

19

Novarea heeft op 28 juni 2021 een rapport uitgebracht met haar bevindingen (bijlage 24 [eiseres]). De bevindingen zullen hierna uitgebreid worden besproken.

3.16.

20

iTurf heeft op 8 november 2021 een rapport uitgebracht met haar bevindingen (bijlage 22 [eiseres]). Hierna zal daar uitgebreid op worden ingegaan.

3.17.

21

Vervolgens heeft iTurf op verzoek van [eiseres] gereageerd op de bevindingen van Novarea in haar rapport van 11 mei 2022 (bijlage 26 [eiseres]). Daarop heeft Novarea weer gereageerd op 5 augustus 2022 (bijlage 30/37 [eiseres]).

3.18.

22

Partijen kunnen het niet eens worden met elkaar wat nu precies de oorzaak is van de problemen en wie daarvoor verantwoordelijk is. [eiseres] heeft bij deze rechtbank een procedure aanhangig gemaakt. Zij wil dat de rechtbank tot het oordeel komt dat Tarkett tekortgeschoten is in de nakoming van de met [eiseres] gesloten overeenkomst ten aanzien van het [A] veld en dat Tarkett aansprakelijk is voor de in verband daarmee door [eiseres] geleden schade. Zij wil dat Tarkett wordt veroordeeld tot betaling van GBP 765.461,34, de buitengerechtigde kosten en de proceskosten. Tarkett is het daar niet mee eens en motiveert dat uitgebreid onder verwijzing naar de rapporten.

4 De beoordeling

De rechtbank is bevoegd

4.1.

23

Het betreft hier een internationaal geval aangezien [eiseres] in Engeland is gevestigd en Tarkett in Nederland. Voor de vraag welke rechter bevoegd is om te oordelen over deze zaak, is Verordening (EU) nr. 1215/2012 (Brussel I-bis) van belang. Het betreft een handelszaak waarbij de procedure na 10 januari 2015 aanhangig is gemaakt en Tarkett woonplaats heeft in een lidstaat van de Europese Unie. In artikel 4 lid 1 Brussel I-bis staat dat zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, worden opgeroepen

voor de rechten van die lidstaat. Nu Tarkett is gevestigd in Nederland, is de Nederlandse rechter bevoegd om kennis te nemen van dit geschil. In dat kader is niet van belang dat [eiseres] in het Verenigd Koninkrijk is gevestigd.

4.2.

Omdat Tarkett kantoor houdt in Oss is de rechtbank Oost-Brabant bevoegd om te oordelen over de vordering van [eiseres] (zie artikel 1:14 Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) in samenhang gelezen met artikel 99 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv) en artikel 1:10 BW).

24

Nederlands recht is van toepassing en niet het Weens Koopverdrag

4.3.

Volgens [eiseres] moet haar vordering beoordeeld worden aan de hand van het Weens Koopverdrag (hierna: WKV) en Nederlands recht. Tarkett is van mening dat het WKV niet van toepassing is, maar sluit voor het overige wel aan bij Nederlands recht.

25

4.4.

De rechtbank is van oordeel dat deze zaak moet worden beoordeeld naar Nederlands Recht maar dat het WKV niet van toepassing is. Ze legt uit waarom.

26

4.5.

Engeland is niet aangesloten bij het WKV, dus het WKV is niet rechtstreeks van toepassing (artikel 1 lid 1 sub a WKV). De vordering van [eiseres] is gebaseerd op een overeenkomst. Daarom is Verordening (EU) nr. 593/2008 (Rome I) van belang. Rome I bevat regels over het toepasselijke recht als het gaat om verbintenissen uit een overeenkomst (artikel 1 Rome I) en heeft universele werking (artikel 2 Rome I). Partijen hebben geen rechtskeuze gemaakt. Vervolgens dient aan de hand van artikel 4 Rome I worden bepaald welk recht van toepassing is. Daarvoor is van belang om vast te stellen wat voor soort overeenkomst partijen hebben gesloten.

27

Artikel 4 Rome I luidt – voor zover hier van belang – als volgt:

- «1. Bij gebreke van een rechtskeuze (...) wordt het op de overeenkomst toepasselijke recht als volgt vastgesteld:
 - a) de overeenkomst voor de verkoop van roerende zaken wordt beheerst door het recht van het land waar de verkoper zijn gewone verblijfplaats heeft;
 - b) de overeenkomst inzake dienstverlening wordt beheerst door het recht van het land waar de dienstverlener zijn gewone verblijfplaats heeft;
 - c) (...)
2. Indien de overeenkomst niet onder lid 1 valt of de bestanddelen van de overeenkomst onder meer dan een van de punten a) tot en met h) van lid 1 vallen, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waar de partij die de kenmerkende prestatie van de overeenkomst moet verrichten, haar gewone verblijfplaats heeft. (...)»

4.6.

28

Volgens [eiseres] gaat het om een koopovereenkomst, volgens Tarkett moet de overeenkomst tussen haar en [eiseres] worden gekwalificeerd als aanneming van werk. Om te bepalen hoe de overeenkomst moet worden gekwalificeerd is zowel Rome-I als Nederlands recht van belang. Als het gaat om begrippen in Rome I dan moeten deze begrippen verdragsautonoom worden uitgelegd.

4.7.

29

Partijen zijn het over het volgende eens. Tarkett heeft in opdracht van [eiseres] een veld aangelegd. In punt 3.3. staat in hoofdlijnen omschreven hoe de aanleg van het veld feitelijk plaatsvindt. Daaraan kan worden toegevoegd dat op de daarvoor speciaal ontwikkelde machines (breedte 1.70 meter) rollen met draden zijn geïnstalleerd waarbij de machine automatisch van de rol draad pakt dat wordt geïnjecteerd op ongeveer 18cm diepte, stikken of stitching genoemd. Op voornoemde rollen zit draad dat is opgebouwd uit zes soorten vezels die tot een draad zijn gemaakt. De machine wordt bestuurd door een werknemer van Tarkett. De vezels die zijn geïnjecteerd, worden machinaal afgeknipt en hebben in totaal een lengte van 20cm. Dit betekent dat de vezels ongeveer 2 cm boven de grond uitsteken. Vervolgens worden de vezels, indien nodig handmatig bij getrimd door een werknemer van Tarkett die achter de machine aanloopt. De rechtbank begrijpt dit als volgt: als het gedeelte van de vezels dat boven de grond uitkomt, te lang is wordt dat handmatig bijgeknipt. De rechtbank begrijpt uit de door partijen op de zitting gegeven toelichting ook dat dit tot op zekere hoogte gebruikelijk is. Het gehele proces wordt door meerdere machines uitgevoerd. Zoals in punt 3.3. staat vermeld, wordt daarna natuurgras ingezaaid dat zich om de kunstgrasvezels heen wikkelt en groeit. Het gehele installatieproces duurt ongeveer 2 tot 4 weken zo is verklaard door [eiseres] ter zitting. Vervolgens vindt er een oplevering plaats.

De rechtbank is van oordeel dat de werkzaamheden die Tarkett uitvoert en de arbeid die zij verricht om tot het resultaat te komen (het veld), moet worden aangemerkt als het tot stand brengen van een werk van stoffelijke aard en dus aanneming van werk is. [eiseres] voert aan dat de vezels worden gekocht en dat daarom de overeenkomst als koop moet worden gekwalificeerd. Maar daarmee miskent [eiseres] naar het oordeel van de rechtbank dat vervolgens door Tarkett met behulp van machines de nodige handelingen/arbeid moeten/moet worden verricht zodat een veld worden opgeleverd. Volgens de rechtbank is het werk (de arbeid) die Tarkett verricht bij het injecteren van de vezels en het inzaaien van het gras het zwaartepunt van de overeenkomst omdat die werkzaamheden leiden tot het beoogde resultaat. Ook in haar opdracht aan Tarkett spreekt [eiseres] ook zelf over «*installation of Desso GrassMaster*» (bijlage 4 [eiseres]).

30

4.8.

31

De overeenkomst heeft wel elementen van koop maar wat de rechtbank betreft zijn de feitelijke handelingen van Tarkett en hetgeen wat daardoor ontstaat de kern van de overeenkomst. Punt 19 considerans van Rome I is daarbij van belang en daarin staat:

«Indien de overeenkomst niet kan worden ingedeeld bij een van de gespecificeerde types of indien de elementen ervan onder meer dan één van de gespecificeerde types vallen, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waar de partij die

de kenmerkende prestatie van de overeenkomst moet verrichten, haar gewoonlijke verblijfplaats heeft. Indien een overeenkomst bestaat uit een verzameling rechten en plichten die kunnen worden ingedeeld bij meer dan één van de gespecificeerde types overeenkomsten, wordt de kenmerkende prestatie van de overeenkomst vastgesteld op basis van het zwaartepunt van de overeenkomst.»

4.9.

32

Dit oordeel leidt er toe dat op basis van artikel 4 lid 1 Rome I niet het toepasselijke recht kan worden vastgesteld omdat daarin ander soorten overeenkomsten worden genoemd. Op grond van artikel 4 lid 2 Rome I wordt de overeenkomst dan beheerst door het recht van het land waar de partij die de kenmerkende prestatie van de overeenkomst moet verrichten, haar gewone verblijfplaats heeft. Dat is Tarkett, dus Nederlands recht is van toepassing.

4.10.

33

Omdat Nederland wel een verdragsluitende staat is bij het WKV kan de vraag rijzen of dat verdrag niet alsnog van toepassing is op dit geschil (artikel 1 lid 1 sub b WKV) ondanks dat Engeland geen lid is van dit verdrag. Een voorwaarde daarvoor is dan wel dat er sprake moet zijn van een koopovereenkomst betreffende roerende zaken (art. 1 WKV) of daarmee gelijk te stellen overeenkomst (art. 3 WKV). De rechtbank is van oordeel dat het WKV niet van toepassing is en legt uit waarom.

Het WKV bevat geen definitie van het begrip «koop», en overigens ook niet van het begrip «roerende zaken». Aan deze begrippen moet een autonome uitleg worden gegeven vanwege de uniforme interpretatie van het WKV (art. 7 lid 1 WKV). Uit de artikelen 30 en 53 WKV kan worden afgeleid dat een koopovereenkomst in de zin van de WKV een overeenkomst is op grond waarvan de ene partij (de verkoper) gehouden is een zaak, of zaken, af te leveren en deze in eigendom over te dragen en de andere partij (de koper) gehouden is de koopprijs te betalen. Een overeenkomst tot levering van nog te vervaardigen zaken zal in de regel een koopovereenkomst zijn in de zin van de WKV (artikel 3 WKV). Datzelfde geldt voor een gemengde overeenkomst die ziet op zowel koop als verlening van diensten. Ook dan is in beginsel sprake van een koopovereenkomst, tenzij het belangrijkste deel van de verplichtingen van de partij die de zaken levert (de beoogd verkoper), bestaat in de verstrekking van arbeidskracht of de verlening van andere diensten (artikel 3 lid 2 WKV).

34

Ondanks het gebrek aan definities, bestaan er wel gezaghebbende opinies over het WKV. In dat kader komt betekenis toe aan opinie 4 over artikel 3 (CISG-AC Opinion no 4, Contracts for the Sale of Goods to Be Manufactured or Produced and Mixed Contracts (Article 3 CISG), 24 October 2004. Rapporteur: Professor Pilar Perales Viscasillas, Universidad Carlos III de Madrid), volgens welke opinie het bij de vaststelling of de verplichtingen van (hier:) Tarkett voor het belangrijkste deel bestaat uit de verstrekking van arbeidskracht of de verlening van andere diensten, aankomt op een «overall assessment». Op grond van wat de rechtbank hiervoor al heeft overwogen, ligt het zwaartepunt van de overeenkomst bij het «stikken» van de vezels. Ook in economische zin is dat het geval, nu Tarkett onweersproken heeft gesteld dat ongeveer 1/3e van de kosten bestaat uit de kosten van de vezels en de overige 2/3e uit arbeidskosten van de operators, afschrijvingskosten van de machines, transportkosten van de

35

machines naar de locaties en overheadkosten. Onder deze omstandigheden komt de rechtbank aan toepasselijkheid van het WKV niet toe.

Geen schending van de klachtplicht

4.11.

Voordat de rechtbank tot de inhoudelijke beoordeling van de vordering van [eiseres] komt, zal de rechtbank eerst het verweer van Tarkett bespreken dat [eiseres] haar klachtplicht heeft geschonden. Als dat verweer namelijk opgaat, valt het doek voor [eiseres].

36

4.12.

Tarkett stelt dat [eiseres] haar klachtplicht heeft geschonden doordat zij niet meteen bij aanvang van de renovatiewerkzaamheden aan de bel heeft getrokken en dat pas na twee weken heeft gedaan nadat de renovatiewerkzaamheden al waren uitgevoerd. Daarmee heeft zij Tarkett de mogelijkheid ontnomen om zelf bewijs te verzamelen van hetgeen bij aanvang van de renovatiewerkzaamheden werd geconstateerd. [eiseres] is het hier niet mee eens.

37

4.13.

De rechtbank is van oordeel dat [eiseres] niet te laat heeft geklaagd. Tijdens de zitting hebben beide partijen verklaard dat de renovatiewerkzaamheden onder grote tijdsdruk moesten worden uitgevoerd en niet konden worden stilgelegd. Anders zou het veld niet op tijd klaar zijn geweest om bespeeld te worden en zou het nieuwe seizoen in gevaar zijn gekomen, met aanzienlijke schade tot gevolg. Het stilleggen van de renovatiewerkzaamheden om bijvoorbeeld onderzoek te doen naar de geconstateerde problemen is volgens beide partijen dus geen reële optie. Op 3 juli 2019 zijn de renovatiewerkzaamheden gestart en op 5 juli 2019 zijn die werkzaamheden volledig afgerond. De directie van [eiseres] is vervolgens op 19 juli 2019 gaan kijken en heeft direct dezelfde dag contact gelegd met Tarkett en foto's gestuurd. Tarkett is drie dagen later zelf gaan kijken. Op dat moment, maar ook daarna heeft Tarkett niet aangegeven dat zij eerder had moeten worden ingelicht over de problemen en waarom. Ook heeft zij niet aangegeven dat het daardoor niet meer mogelijk was om te achterhalen wat de oorzaak was van de geconstateerde problemen. Indien Tarkett daadwerkelijk in haar bewijspositie zou zijn geschaad doordat zij niet op 3 juli 2019 was geïnformeerd maar pas op 19 juli 2019, dan had het voor de hand gelegen dat daar in de contacten tussen partijen of in correspondentie melding van zou zijn gemaakt of een voorbehoud zou zijn gemaakt. Dat is niet gebeurd. Tarkett heeft ook geen verklaring kunnen geven waarom dat niet eerder door haar ter sprake is gebracht dan pas in deze procedure. Ook in de door haar opgestelde rapporten (zie hiervoor in 3.9 en 3.10) of in de rapporten van Novarea is geen melding gemaakt van het feit dat het door de uitvoering van de renovatiewerkzaamheden niet meer mogelijk zou zijn om na te gaan wat de oorzaak is van de geconstateerde problemen. Als dit een belangrijk punt zou zijn geweest, dan had de eigen deskundige dat toch wel genoemd, neemt de rechtbank aan.

38

Bij haar oordeel heeft de rechtbank ook betrokken dat vaststaat de renovatiewerkzaamheden feitelijk slechts in drie dagen moesten worden uitgevoerd en niet konden worden stilgelegd. Ook in dat licht bezien, had van Tarkett een uitgebreider motivering mogen worden verwacht. Dat laat zij na. Tarkett voert aan dat als zij tijdens de renovatie de mogelijkheid had gekregen

39

om naar het veld te komen zij had kunnen vaststellen of de gebreken al voor de renovatie aanwezig waren, of dat deze door de installatiewerkzaamheden van Tarkett zijn veroorzaakt of dat deze juist door/na renovatie zijn ontstaan. Maar hoe Tarkett zich die opname voor zich ziet gezien de korte tijdspanne en de wijze waarop de renovatiewerkzaamheden worden uitgevoerd (namelijk in twee runs, waarna zand wordt aangebracht) motiveert Tarkett niet. Door de renovatie is waardevolle informatie over de status van het veld en vezels verloren gegaan, aldus Tarkett. Volgens [eiseres] leggen de renovatiewerkzaamheden juist de problemen bloot. Dat en waarom die stelling van [eiseres] onjuist is, maakt Tarkett niet duidelijk. Kortom, de rechtbank is met [eiseres] van oordeel dat de klachtplicht niet is geschonden. Daarmee komt de rechtbank toe aan de inhoudelijke beoordeling.

Is Tarkett aansprakelijk?

4.14.

Nu Nederlands recht van toepassing is en de rechtbank van oordeel is dat sprake is van aanneming van werk, dient de vordering van [eiseres] tegen die achtergrond te worden beoordeeld. De rechtbank vult in zoverre de rechtsgronden aan. Partijen zijn het erover eens dat het veld bij oplevering alleen visueel is geïnspecteerd, dat het ook gebruikelijk is om bij de oplevering alleen een visuele inspectie te doen, en dat het veld toen geen zichtbare gebreken vertoonde. Het veld lag er volgens partijen goed bij, volgens de stellingen van Tarkett zelfs *immaculate* (onberispelijk). Op grond van de wet is na oplevering het veld voor risico van [eiseres] (artikel 7:758 lid 2 BW). Dit betekent dat de aannemer, in dit geval Tarkett na oplevering ontslagen is van aansprakelijkheid voor gebreken die de opdrachtgever ([eiseres]) op het tijdstip van oplevering redelijkerwijs had moeten ontdekken (zichtbare gebreken). Als het gaat om verborgen gebreken ligt dat anders. Na oplevering is Tarkett alleen nog aansprakelijk voor gebreken die [eiseres] bij de oplevering niet redelijkerwijs had moeten ontdekken en die een tekortkoming van Tarkett opleveren. Dat de geconstateerde problemen hun oorzaak vinden doordat Tarkett – kort gezegd – ondeugdelijk werk heeft verricht (er sprake is van een tekortkoming van Tarkett) moet [eiseres] stellen en bij betwisting bewijzen.

40

Hoe wordt het veld aangelegd?

4.15.

Om de constatering in het rapport goed te kunnen beoordelen, verwijst de rechtbank naar punt 4.7 van het vonnis waarin uitgebreid staat beschreven hoe de installatiewerkzaamheden worden uitgevoerd.

41

Hoe worden de renovatiewerkzaamheden uitgevoerd?

4.16.

Voor een goed begrip van deze zaak is het ook goed om stil te staan hoe de renovatiewerkzaamheden worden uitgevoerd. Het zwaartepunt bij de renovatie ligt bij het gebruik van een zogenoemde koromachine. Deze machine, die wordt voortgetrokken door een tractor, heeft een breedte van 2,50 meter en werkt – naar de rechtbank begrijpt – als een frees: de koromachine schraapt de bovenste laag van het veld weg en verwijdert het organische materiaal. Het einddoel daarbij is dat alleen de kunststofvezels zichtbaar in het veld achterblijven. Vervolgens wordt zand aangebracht en nieuw gras gezaaid. [eiseres] heeft

42

toegelicht dat zij het veld van [A] twee keer heeft bereiden met de koromachine: een keer in de lengterichting (van goal tot goal) en een keer in de breedterichting (van zijlijn tot zijlijn). Partijen zijn het erover eens dat het kalibreren van de koromachine zorgvuldig moet gebeuren en dat het instellen van de juiste freesdiepte nauwkeurig essentieel is, waarbij een freesdiepte van 1,5 cm moet worden nagestreefd.

Wat is er geconstateerd en wat is daarvan de (mogelijke) oorzaak?

4.17.

43

Tussen 3 en 5 juli 2019 heeft [eiseres] renovatiewerkzaamheden aan het veld van [A] verricht. Volgens [eiseres] constateerde zij toen, verkort weergegeven (punt 38 dagvaarding) het volgende:

- vezels die veel te ver (10 tot 12 centimeter) boven de grond uitstaken en die
- erg gemakkelijk loskwamen uit de grond,
- in plaats van de V-vorm die de vezels behoren te hebben, had een deel van de vezels de vorm van een vinkje (✓), of in het Engels: «tick»,
- vezels waren gerafeld en geknoopt,
- in delen van het veld ontbraken vezels geheel,
- de geconstateerde gebreken kwamen voor in banen van 1.70m breed (gelijk aan de breedte van de installatiemachine),
- en deden zich voor op een aanzienlijk gedeelte van het veld (circa 25–30% van het totale veldoppervlak).

4.18.

44

[eiseres] heeft in het kader van deze constatering ook gerefereerd aan het voetbalveld dat in 2014 door Tarkett bij [A] was aangelegd en in 2018 door Tarkett was vervangen, stellend dat het om soortgelijke gebreken gaat. De rechtbank laat dat voor wat het is. Vaststaat namelijk dat het veld in 2018 volledig is vervangen. In dit geding staat de vraag centraal of dát veld gebreken vertoonde, die voor rekening van Tarkett behoren te komen. Daarbij is niet relevant wat er met een eerder veld mis was. Hetzelfde geldt voor discussies over andere GrassMastervelden van Tarkett bij/in andere voetbalclubs of stadions. Ook daar gaat de rechtbank verder niet op in, omdat de enige te beantwoorden vraag is of het in 2018 bij [A] aangelegde veld gebreken vertoont waarvoor Tarkett aansprakelijk is.

4.19.

45

Zoals uit het voorgaande volgt, zijn er een aantal rapporten opgesteld. Daar gaat de rechtbank nu nader op in.

Bevindingen Tarkett

4.20.

46

Tarkett heeft in haar eerste rapport (bijlage 10 [eiseres]) het volgende gerapporteerd:

«(...)

- After renovation, a lot of fibers appeared to be protruding by much more than the normal 20mm (...)
- The issue is big in magnitude – approx. 30% of the pitch area is concerned (...)
- There is no obvious macro-pattern at the pitch level. Some areas affected are visibly of the width of a machine. There are long strips, some 30–50m in length, varying in width dimensions.
- There is also no obvious pattern at local level: on a machine width not all fibers are long, on a line (stitched by the same bobbin and needle), not all fibers are long. (...)

3. Result of observation

- All long fibers show an unusual «tick» shape where one side is much longer than the other (as opposed to a V shape). The length on both sides of the tick vary
- All fibers have the normal total length of 400mm
- Some fibers are very much entwined, to the point where some make knots (...)

Als «working hypotheses» wordt o.a. uitgegaan van:

47

- «- Given [eiseres] Sportsturf experience, we make the hypothesis that renovation was conducted carefully and in a soft way, as should be done for a one-year-old GM pitch
- However it is clear that renovation created the issue, most probably exposing an «hidden» issue that is rather unusual, at least in its extent [eiseres] conducted similar renovation in the past, in a similar process, sometimes resulting in some issues, but never in this magnitude (..)

Tarkett identificeerde in dat stuk verschillende mogelijke oorzaken van de gebreken. Zij concludeerde dat de oorzaak moest liggen in de kwaliteit van de kunstgrasvezels of de installatiemachine dan wel in een combinatie van deze twee aspecten:

48

«5. Root causes

- At this point it looks like the cause lays either with the fiber, with the machine, or a combination of both»

Toegelicht is dat er begin 2018 een andere leverancier voor de vezels is gekomen:

49

«The source of GrassMaster fibers has changed at the beginning of 2018. While the main aspects of the specification were unchanged (composition, weight/m, structure),

the specific of the constructions may have changed (e.g. the 6 pieces of yarn are less strongly bound together). This may, or may not, be a root cause.»

Tarkett geeft verder een verklaring voor de *tick shape*, ofwel het «vinkje»:

50

«The way the fiber could generate a tick-shaped patterns could be explained by the following

- Extreme entwining of the fiber towards the end of a bobbin, resulting in the fiber moving once it is cut and unclamped, in such a way that the needle does not touch the fiber in its middle»

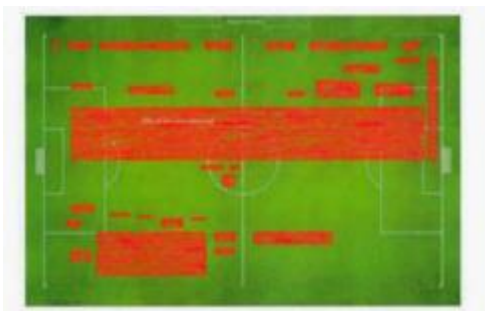
Verder zouden de gebreken volgens Tarkett tijdens de installatie kunnen zijn veroorzaakt doordat synthetische garen konden zijn weggeleden van de naald, het afknippen van het garen in de machine onjuist zou kunnen zijn uitgevoerd waardoor delen van de vezels zijn afgebroken in plaats van afgeknipt en er zouden ten onrechte te oude naalden kunnen zijn gebruikt die niet scherp genoeg waren.

51

4.21.

In het aanvullende onderzoeksrapport van Tarkett (bijlage 11 en 12 [eiseres]) staat onder meer schematisch weergegeven in welk delen van het veld problemen waren geconstateerd (zie rode vlakken):

52

Het tweede rapport komt tot de volgende conclusies:

53

«Conclusions at this stage

- No identified root cause related to the condition of fibers after injection seem to explain the issue completely, given
 - its irregular pattern
 - its extent and the fact that no issue was visible in 2018
 - and the fact that no other GM project conducted at that time (with similar teams, machines and fiber) show a similar issue
- A combination of causes may be more likely to explain the issue, although this combination is not known. This combination could include machine, yarn – and possibly the sand»

4.22.

54

[eiseres] heeft het standpunt ingenomen dat uit deze twee rapporten van Tarkett volgt dat zij heeft erkend dat de geconstateerde problemen zijn veroorzaakt door de installatiewerkzaamheden van Tarkett. Tarkett heeft dat gemotiveerd weersproken. Ook de rechtbank leest in de rapporten geen erkenning van aansprakelijkheid. De rapporten bevatten de nodige voorbehouden en er worden ook in de rapporten meerdere mogelijke oorzaken aangewezen: de vezel, de machine of een combinatie van beide. Maar uit de rapporten volgen geen harde conclusies en ook geen erkenningen van dusdanige strekking dat daaraan juridische gevolgen kunnen worden verbonden. Bovendien is als hypothese aangenomen dat [eiseres] de renovatiewerkzaamheden goed heeft uitgevoerd. Dit is juist een hypothese en geen feit.

4.23.

55

Tarkett heeft in deze procedure overigens gemotiveerd toegelicht dat de samenstelling van de vezels niet was veranderd. De samenstelling van de vezels was dus precies dezelfde dan voorheen. Alleen de productie van de vezels is binnen het Dessoconcern naar een andere fabriek gegaan, aldus Tarkett.

Bevindingen iTurf

4.24.

56

In het eerste rapport (8 november 2021) wordt het volgende opgenomen ten aanzien van de inspectie van 24 mei 2021:

- «1. Onze eerste blik op de DESSO-vezels toonde een massa zeer grove, vervilte vezels aan het oppervlak. De opstaande vezels waren tegen de verwachting in binnen vier jaar na installatie vervilt. De polypropyleenvezels hadden hun uniformiteit verloren.
2. Op bepaalde delen van het veld waren de boven het oppervlak uitstekende vezels langer en sterk verschillend van de algemene massa. Dit werd op verschillende delen van het veld in stroken van 1,7 m breed waargenomen, maar zonder specifiek patroon over het speelveld.
3. De langere vezels zijn tijdens de renovatieperiode blootgelegd en onthullen wat op een lange en een korte kant van de draad lijkt, waarbij de voor de hand liggende naaldinslag niet in het midden van de geïnstalleerde draad is gekomen. Wanneer een normale steek wordt gemaakt, heeft de draad twee gelijke lengtes (200 mm) die aan het oppervlak blootliggen. Het verschil in steeklengtes was uiterst variabel en zonder een waarneembaar vast patroon.
4. We constateerden in één staal ook een afwijking in de vorm van het stikwerk, waarbij de draad de vorm van een «s» had gekregen. Als je bedenkt dat dit een mechanisch proces is, waarbij de draad verticaal wordt aangebracht, is dit wel van enig belang.
5. De draad is geïnstalleerd met een oppervlaktepatroon van 20mm x 20mm. Verspreid over de oppervlakte van het speelveld werden grote gebieden opgemerkt waar het stikwerk ontbrak.»

(...)

Vervolgens worden de volgende constatering gedaan in het rapport:

57

- De installatiemachines zijn verouderd. Ze zijn weliswaar gerepareerd en opgeknapt, maar kunnen aan slijtage onderhevig zijn waardoor de steek kwaliteit kan verminderen. Dit zou aansluiten op mijn waarneming dat sommige machines dit probleem tijdens één installatie lijken te ontwikkelen en andere niet. De stroken lange vezels die tijdens een renovatie opsteken, vertonen een patroon, wat erop wijst dat het probleem door één machine is veroorzaakt.
- Het probleem ontstaat niet door de renovatie zelf, want het zou anders over het hele veld zijn te zien.

(...).

- De problemen in het [naam] zijn niet het gevolg van normale slijtage of routinematige renovatie.
- [F] van Tarkett, die tijdens de inspectie aanwezig was, wees erop dat de kwaliteit van de voor het stikwerk gebruikte draad de laatste jaren is veranderd. Dit moet nader worden onderzocht om te bezien of er een verband bestaat tussen de opgetreden problemen met het stikwerk en een verandering van leverancier. Dit zou ook de verandering in draadtextuur kunnen verklaren (...)
- Kan het trekken van de vezels veroorzaakt zijn door het renovatieproces? Gelet op het feit dat het renovatieproces niet significant is veranderd, zou ik zeggen van niet en het verklaart evenmin de vervorming van de vezelstrengen die steeds weer opduikt – zie foto's verderop in het rapport.

(...)

- Waar de installatie en renovatie van doel tot doel zijn uitgevoerd, hebben wij de rafelige vezels ook van doel tot doel waargenomen, wanneer de renovatie van zijlijn tot zijlijn is uitgevoerd, haaks op de installatielij. Dit benadrukt het feit dat het probleem wordt veroorzaakt tijdens de installatie en niet tijdens de renovatie. Inconsistente vezellengtes zijn een opvallend probleem.
- Wanneer de vezels tijdens de installatie in de wortelzone worden gestikt ZONDER een bestaande grasbedekking, bestaat de mogelijkheid dat de machine iets naar voren schuift als de wortelzone een beetje droog is. Dit zou de S-vormige curve van de geïnstalleerde vezels kunnen verklaren – zie foto's – die plaatselijk, zonder enige andere duidelijke verklaring voorkomt. De naalden zijn stijf en bewegen op en neer en kunnen de draad niet zelf scheef trekken. Deze waarneming benadrukt het feit dat er afwijkingen voorkomen die zijn waargenomen, en hoewel een rechte naald logischerwijs geen kromme draad kan installeren – blijkt dit wel te kunnen! (...).

- De vervorming van de vezels en het feit dat de naaldpunt niet altijd in het midden van de steek zit, is een mysterie. Weliswaar is het bewijs geleverd dat het punt waarop de vezels worden gevouwen niet in het midden ligt, maar kan dit niet worden verklaard. Wel is zeker dat deze afwijking door de installatie van de vezels is veroorzaakt en niet door het trekken aan de vezels tijdens de renovatie. De vraag is waarom nu en hoe? Renovatietechnieken zijn niet veranderd.

(...)

Oorzaak van de gebrekkige hybride

Gelet op onze waarnemingen tijdens de inspectie en onze kennis van het Desso GrassMastersysteem vanaf het ontstaan daarvan meer dan 30 jaar geleden, kom ik tot de volgende verklaringen, die wijzen op een gebrek als gevolg van het installatieproces:

1. De afwijkingen vertonen een patroon van 1,7 m breed, wat overeenkomt met de breedte van de destijds gebruikte installatiemachines. Het is een lineair proces.
2. De draadkwaliteit is gewijzigd, zoals door [F] (Tarkett) tijdens de inspectie is bevestigd.
3. Machinebewegingen tijdens de installatie zijn verantwoordelijk voor de S-vormige vezels.
4. De wijze waarop de vezels worden gevouwen kan alleen worden veroorzaakt door de installatiemachine.
5. Er zijn verschillen in stikdiepte geconstateerd.
6. Versleten naalden kunnen hebben bijgedragen aan het slechte stikwerk.
7. Oudere machines worden vervangen door nieuwere machines – voor beide installaties in het [naam] werden de oudere machines gebruikt.
8. Fouten door een machinebediener zijn een mogelijke factor.
9. Vervanging van het veld was in 2018 nodig wegens gebreken aan de machines, die naar wij hebben begrepen destijds door Tarkett zijn erkend.

De volgende verklaringen wijzen erop dat de gebreken NIET door het renovatieproces zijn veroorzaakt:

1. De renovatietechnieken zijn niet aanzienlijk veranderd.
2. De renovatiewerkzaamheden zijn geen verklaring voor de vervorming in de vezelinstallatie.
3. De variabele vezeldiepte kan niet worden toegeschreven aan het renovatieproces.
4. Het patroon van de gebreken strookt niet met het renovatieproces, dat continu geschiedt, met één machine voor elk proces. Voor de installatie zijn in 2014 twee Desso-machines en in 2018 drie machines gebruikt.

Conclusie

(...) Gelet op al het aangeleverde bewijsmateriaal ben ik beroepsmatig van oordeel dat de installatieproblemen verband houden met enkele van de oude DESSO-machines, die inconsistenties in het stikwerk van het veld en de bij [A] vastgestelde afwijkingen hebben veroorzaakt. Consistentie en uniformiteit zijn essentieel voor een succesvolle installatie en voor een product dat tien jaar gegarandeerd is. Het is duidelijk dat tijdens het stikproces tekortkomingen in de installatie zijn opgetreden en de geconstateerde problemen daarvan het gevolg zijn.

4.25.

58

De rechtbank leidt uit dit rapport het volgende af. iTurf komt tot de conclusie dat de oorzaak van de gebreken ligt bij het installatieproces. Daarvoor voert iTurf een aantal redenen aan. Een en ander wordt volgens iTurf ook bevestigd omdat de problemen zich in banen voordoen ter breedte van de machine (1.70 meter). Daarnaast concludeert iTurf dat de machines verantwoordelijk zijn voor de S-vorm, de stikdiepte en de wijze waarop de vezels zijn gevouwen. Volgens het rapport ligt de oorzaak niet in de renovatiewerkzaamheden (zie hiervoor).

4.26.

59

De rechtbank constateert dat sommige stellingen in het rapport niet goed worden uitgelegd en gemotiveerd. Daarbij is ook van belang dat zij constateert dat Novarea een voorbehoud maakt als het gaat om het trekken van conclusies gezien de zwakke statistische representativiteit van de opmetingen (zie hierna). Gelet op de wijze waarop iTurf het onderzoek heeft uitgevoerd en afgaande van het uitgebreide rapport van Novarea vraagt de rechtbank zich af op grond waarvan iTurf wel stellige conclusies formuleert zonder dit voorbehoud. Het voorgaande geldt ook voor de opmerkingen van Novarea op pagina 5 van haar rapport van 5 augustus 2022:

«Wij betreuen overigens de context van onze interventie: Wij achten het niet serieus om een deskundigenonderzoek uit te voeren op hetzelfde moment dat de stripwerkzaamheden worden uitgevoerd. Er was geen mogelijkheid om tussen de tractoren door te komen die heen en weer gingen op het terrein om eventuele technische bewijzen te bewaren. Dat zijn geen adequate omstandigheden om rustig te werken in het kader van een deskundigenonderzoek. Dit alles zou vooraf moeten zijn omschreven.

Wij handhaven ons standpunt dat de constatering zou moeten zijn opgesteld voorafgaand aan het strippen van het terrein, hetgeen de gelegenheid zou hebben gegeven om een juister idee te hebben over de hoogte van de vrije vezel boven de grond voorafgaand aan het strippen en om de kwaliteit van de vlakheid van het oppervlak te verifiëren.»

Ook die opmerking van Novarea acht de rechtbank van belang en ook daarover maakt iTurf geen opmerkingen.

60

Bovendien constateert de rechtbank dat het rapport van iTurf is gebaseerd op foto's c.q. visuele waarnemingen. Uit het rapport volgt niet dat de feitelijke monsters zijn onderworpen aan nader onderzoek of zijn gemeten. Evenmin volgt uit het rapport dat monsters of fotomateriaal met elkaar is vergeleken. 61

Daarnaast mist, zoals reeds hiervoor is aangegeven, de rechtbank een motivering of een voldoende overtuigende motivering bij bepaalde stellingen. De rechtbank licht dit toe. iTurf stelt zich de vraag: «Kan het trekken van de vezels veroorzaakt zijn door het renovatieproces? Gelet op het feit dat het renovatieproces niet significant is veranderd, zou ik zeggen van niet en het verklaart evenmin de vervorming van de vezelstrengen die steeds weer opduikt – zie foto's verderop in het rapport.» 62

Bij de rechtbank komt dan direct het volgende op. Ook het installatieproces is, voor zover de rechtbank dat uit het dossier haalt, niet significant veranderd. En bij het renovatieproces wordt toch kracht uitgeoefend op de vezels, hoe zit dat dan? Deze vraag wil de rechtbank des te meer beantwoord zien, omdat [eiseres] op de mondelinge behandeling heeft toegegeven dat een onjuiste/te agressieve instelling van de koromachine een vergelijkbaar beeld van de vezels zou geven, zij het dat volgens [eiseres] dat beeld dan over het hele veld zichtbaar zou moeten zijn geweest. 63

Ook stelt iTurf: «hoewel een rechte naald logischerwijs geen kromme draad kan installeren – blijkt dit wel te kunnen». Maar hoe komt iTurf tot de conclusie dat het wel de naald is? 64

Bovendien maakt iTurf melding van verouderde machines van Tarkett en wijst dat aan als reden voor de geconstateerde gebreken. Maar waarop zij dat baseert, is niet duidelijk. Heeft zij die machines gezien of daar navraag naar gedaan? Tarkett heeft dat in ieder geval gemotiveerd weersproken door aan te voeren dat er nu wel nieuwere machines worden gebruikt, maar dat dit te maken heeft met innovatie. De door haar gebruikte machines werden goed onderhouden, aldus Tarkett tijdens de mondelinge behandeling. 65

Bevindingen Novarea

4.27.

In het eerste rapport (van 28 juni 2021) van Novarea wordt het volgende opgenomen ten aanzien van de inspectie van 24 mei 2021 (pagina 3): 66

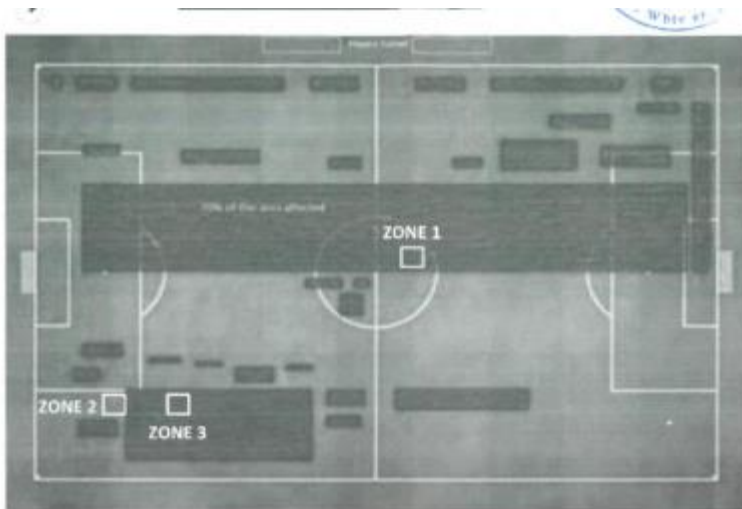
Bij de start van de onderzoeken ter plaatse, was het veld gestript op ongeveer 1/3 van het oppervlak per passage van een passage van de Koro Field TopMaker, in de centrale as, en deze werkzaamheden zijn vervolgd gedurende de diagnose, uitgevoerd door de teams van de firma [G].

Deze dienstverlener had als doel het volledig afschrappen van de bovenste wortellaag en het integraal verwijderen van synthetische vezels, de eerste passage was uitgevoerd op een aanzienlijke diepte, in de orde van grootte van 18 tot 20 mm, zonder bekommernis om het behoud van de vezels.

Deze werkdiepte wordt beoordeeld als «agressief» zou de resultaten van de waarnemingen kunnen hebben vertekenen door de mechanische belasting op de vezels te versterken. De waarnemingen zijn voornamelijk uitgevoerd in de gestripte zones op een eenheidsoppervlak van ongeveer 1 m².

4.28.

Vervolgens benoemt het rapport een drietal zones en wordt er per zone/probleem conclusies getrokken. De donkere vlekken in de hierna weergegeven figuur komen overeen met de rode delen in de afbeelding die in 4.21. zijn weergegeven.

(....)

De opmetingen met behulp van een prisma met een millimeterschaal tonen een sterkere heterogeniteit van de hoogtes van de tuften op het niveau van de zones 1 en 3:

- ZONE 1: Fluctuaties van 25 tot 65 mm, met een gemiddelde in de orde van grootte van 40 mm;
- ZONE 3: Variaties van 31 tot 80 mm, met een gemiddelde rondom van 45 mm;
- ZONE 2: Fluctuaties van 25 tot 45 mm, met een gemiddelde dichtbij 30 mm.

(...)

2.2 Regelmatigheid van de implantatiediepte van de tuften

De peilingen ondersteunen een variatie in implanteren van de tuften die is geconstateerd in de drie zones, maar waarvan de frequentie hoger is op het niveau van de zones 1 en 3. (...)

De tuften aangeduid door de meest zwakke diepten tonen een verstoring in de opbouw van de vezels waarmee ze zijn samengesteld, hetgeen zich vertaalt door het weer naar boven gaan van één of twee vezels, waardoor ze een knoop vormen met de

synthetische draad waarmee de vezels zijn omgeven. De verschuiving die is ontstaan tussen de basis van de tuft en deze knoop vertoont een tamelijk korte afstand, van 10 tot 20 mm.(...)

Deze configuratie kan uitsluitend resulteren uit een belangrijke inspanning van trekkracht uitgeoefend op het niveau van de vrije vezel en is zeer waarschijnlijk ontstaan door de stripwerkzaamheden, of mogelijkterwils door het verticuteren tijdens het onderhoud.

(...)

Verschuiving in hoogte van 55mm ter hoogte van zone 2 (...)

- Bepaalde tuftlijnen bereiken niet de diepte die is voorgeschreven door het GrassMaster®-procedé.

Deze lijnen verschijnen geïsoleerd en zijn waarschijnlijk het resultaat van een operationeel gebrek van een naald tijdens het injecteren van de vezels.

- De altimetrische positie van de tuften wordt beoordeeld als tamelijk onregelmatig: De tuften die het hoogst zijn gepositioneerd vertonen, in veel gevallen, tekenen van een trekkracht die heeft bijgedragen aan het weer omhoogkomen van een of twee vezels.

(...)

In zone 1 hebben meerdere steekproeven de aanwezigheid aangetoond van een bocht aan de basis van de tuften, in de vorm van een nagenoeg horizontaal basaal deel van 2 a 3 cm lengte. (...) De oorzaak van deze bochten is niet duidelijk geïdentificeerd.

(...)

3.2 Controle van de lengte van de halve tuften en de tuften

De metingen van de lengtes zijn zorgvuldig uitgevoerd bij vijf tuften, in zones 1 en 2 op verschillende wijzen op de verschillende tuftlijnen, om te kunnen evalueren (...)

Commentaar¹:

- ⇒ De opmetingen bevestigen de meest sterke heterogeniteit van de lengtes van de vezels waaruit de halve tuft en bestaan in het geval van zone 1.
- ⇒ Alle tuften bestaan uit 6 draden. Er is dus geen enkele afwezigheid van vezels geconstateerd.

¹ Pagina 15 van het rapport.

- ⇒ Het gemiddelde van de lengtes van de draden is 39,1 cm voorzone 1 en 41,2 cm voor zone 2, dus een verschil van 2,1 cm (de vermindering van de waarden van de lengtes van de gebroken vezels heeft geen invloed op de gemiddelden).
- ⇒ De kortste draad meet 36,3 cm in zone 1 en 39,3 cm in zone 2.
- ⇒ De waarde van de langste draad is nagenoeg gelijk op de twee zones (respectievelijk 42,2 en 42,3 cm).
- ⇒ Zone 2 toont 7 gebroken vezels tegen 3 in zone 1, wat het idee zou kunnen bevestigen dat de weerstand tegen tractie daar beter is. De lengte van de gebroken vezels, die de halve tuften vormen, varieert van 12,7 tot 20,6 cm. De kortste lengte van de opgemeten vezel is dus 12,7 cm.
- ⇒ Uitsluitend zone 3 vertoont beschadigingen aan uiteinden van vezels, zonder vermindering van lengte. Het betreft uitsluitend een in tweeën gespleten vezel, in de lengterichting (1). Een snijfout van de apex is uitsluitend gemeten op twee vezels van zone 1 (2).

4 Conclusie²

De geobserveerde afwijkingen lijken gedeeltelijk te zijn gelieerd aan constructieve aspecten, en anderzijds aan onderhouds- en renovatiewerkzaamheden.

Factoren die zich voordoen bij de constructie:

- ⇒ Variatie in de totale lengte van de vezels:

Het gemiddelde van de lengtes van de draden is 39,1 cm voor zone 1 en 41,2 cm voor zone 2, dus een verschil van 2,1 cm. Voor eenzelfde diepte van injecteren in het gefixeerde substraat van 18 cm, en in het geval van een perfecte symmetrie de lengte van de halve tuften, zou dit verschil in potentie een hoogte van vrije vezels impliceren van 26 mm in zone 2 en 15,5 mm in zone 1, dus een verschil van 10,5 mm.

- ⇒ Regelmatigheid van implantatiediepte van de tuften Het is opvallend, op zeer punctuele wijze in zone 2, onvoldoende injecteerdiepte, beperkt tot 9 cm in de grond, zich herhalend op dezelfde tuftlijn, op elk van de tuften.

Omdat deze constatering zich niet uitstrekt tot de aangrenzende lijnen, strekt deze tot getuigenis van een injecteerafwijking maar lijkt deze niet de aanwezigheid te verklaren van uitgetrokken reeksen die algemeen verbreide uitrekkingen tonen van tuften, zoveel dat deze is uitgevoerd in de «controle»-zone.

² Pagina 16 van het rapport.

⇒ Asymmetrie van lengte tussen twee halve tuften:

Zoals de foto van de plaat «Z1-TF1» (pagina 13) illustreert, is er een verschil geconstateerd in lengte tussen het geheel van de vezels van een halve tuft vergeleken met zijn andere halve tuft. In het genoemde geval is het altimetrische verschil 2,5 cm en geen enkele uitrekking van vezels is gemeten, aangezien elke vezel van dezelfde halve tuft is gepositioneerd op een identiek niveau en van dezelfde lengte. Deze constatering blijft ook sporadisch en kan geen exclusieve verklaring vormen voor de oorzaak van de afwijkingen.

Factoren die zich voordoen bij onderhouds- en renovatiewerkzaamheden:

⇒ Schuinte van de tuften:

Zoals vermeld in hoofdstuk 2.3, tonen meerdere steekproeven in zone 2 een schuinte van de tuften aan die begint op 10 cm boven hun lagere basis, om een hoek te bereiken in de orde van grootte van 12° en een planimetrische verschuiving van 1,5 tot 2,0 cm van de laag boven de wortellaag. Deze schuinte kan niet zijn veroorzaakt door het injecteerproces en resulteert zeer waarschijnlijk uit losmaakwerkzaamheden met naalden uitgevoerd op een diepte nabij 10 cm.

⇒ Uittrekking van geïsoleerde vezels:

De illustraties van hoofdstukken 2.2 en 3.2 getuigen van trekkracht die heeft ingegrepen op één of meerdere vezels van eenzelfde halve tuft of tuft, hetgeen heeft geleid tot een verschuiving naar boven van de aangedane vezels, met weer naar boven gaan of niet van de gehele tuft. Dit fenomeen kan niet zijn veroorzaakt tijdens de constructie en is derhalve het gevolg van onderhoudswerkzaamheden zoals verticuleren, of/en, stripwerkzaamheden.

De resultaten van de technische onderzoeken uitgevoerd op het veld van het [naam], op 24 mei 2021, moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd gezien de zwakke statistische representativiteit van de opmetingen. Hun belang ligt meer in hun «kwalitatieve» aanpak.

Zij maken het in deze toestand niet mogelijk om formeel de oorzaak of oorzaken van de gebreken vast te stellen.

4.29.

De rechtbank leidt uit dit rapport af dat de geconstateerde problemen ofwel veroorzaakt zijn tijdens de installatie dan wel door onderhouds- en renovatiewerkzaamheden.

68

4.30.

Partijen hebben ter zitting verklaard dat zone 2 er visueel goed bij lag. De rechtbank kan dat moeilijk rijmen met de constatering uit het rapport van Novarea (pagina 9, pagina 15 en pagina 16). Daarbij begrijpt de rechtbank dat voor de constatering op pagina 9 geldt:

69

«Zoals eerder vermeld is dit punt een afwijking, maar is deze slechts op één enkele lijn geconstateerd, hetgeen de gebreken niet kan aantonen. Men moet de consequenties van één enkel punt niet generaliseren. Het bewijs is dat deze afwijking is waargenomen in de zone die geen gebreken vertoont.»³

In het tweede rapport van Novarea van 5 augustus 2022 maakt zij daar nog de volgende opmerking over: 70

«De keuze van de controlezone (rechtbank: zone 2) is puur feitelijk omdat de zone nr. 2 die was gekozen puntgaaf leek na het strippen. Het is logisch om een onbeschadigde zone als maatstaf te nemen en de karakteristieken hiervan te observeren door ze te vergelijken met de zones waar de zichtbare gebreken zich manifesteren om te proberen de oorzaak van de problemen te verklaren.»

De rechtbank vindt het moeilijk te duiden wat de eventuele geconstateerde onregelmatigheden in zone 2 voor implicaties heeft op de overige constatering in de rapporten van Novarea. 71

Reacties op elkaars rapport

4.31.

iTurf en Novarea hebben op elkaars bevindingen gereageerd.⁴ Het komt er op neer dat zij het niet met elkaar eens zijn. Novarea weerspreekt gemotiveerd het commentaar van iTurf. iTurf houdt vast aan haar constatering dat de problemen alleen veroorzaakt kunnen zijn door de installatiewerkzaamheden van Tarkett. Dit betekent dat de rechtbank dus niet zonder meer kan afgaan op de constatering van iTurf. 72

Hoe duidt de rechtbank de bevindingen?

4.32.

De rechtbank is van oordeel dat op basis van de rapporten kan worden vastgesteld dat hetgeen is geconstateerd ondeugdelijk is en niet passend is bij een goed aangelegd en correct onderhouden GrassMasterveld. Er wordt gemotiveerd verweer gevoerd tegen de conclusies van iTurf en de stellingen van [eiseres] dat de problemen enkel zijn veroorzaakt door de installatiewerkzaamheden. Uit de rapporten van iTurf en Novarea, in samenhang gezien, kan geen eenduidige oorzaak voor de geconstateerde problemen worden vastgesteld. Bovendien is onduidelijk wat de impact is van een beschreven mogelijke oorzaak op de omvang van de geconstateerde problemen. Zoals hierna zal worden toegelicht (maar zie ook hiervoor), komen bij het lezen van de rapporten ook de nodige vragen bij de rechtbank op. 73

³ Rapport van 5 augustus 2022 van Novarea, pag 8.

⁴ Rapport van 11 mei 2022 van iTurf en het rapport van 5 augustus 2022 van Novarea.

4.33.

74

Waar beide deskundigen het wel over eens lijken te zijn, zijn de gedane constatering:

i) variatie in de totale lengte van de strengen, ii) onregelmatige diepte van de geïnstalleerde vezelbundels, iii) scheve vezelbundels, iv) kromming van de vezels (in een V vorm), en v) dissymmetrie in de vezelbundellengte tussen twee halve vezelbundels. Sommige vezels bevatten een knoop. Dit is ook te zien op foto's in het proces-verbaal van de opname op 24 mei 2021 (pagina 22 en 23 bijlage 20 [eiseres]) en is ook door Novarea geconstateerd (zie punt 4.28 van dit vonnis).

4.34.

75

Maar welke conclusies aan die constatering moeten worden verbonden, daarover bestaat discussie. iTurf koppelt daaraan dat die gebreken ten minste gedeeltelijk veroorzaakt zijn door de installatiewerkzaamheden. Maar daar brengt Novarea het volgende tegen in:

«Het punt (i) is vanuit ons standpunt gezien het meest problematisch omdat door een te grote hoogte van vrije vezel een uitrekking van vezels ontstaat tijdens het strippen.

De punten (ii) en (iii) zijn geobserveerd op één enkele lijn. Zoals ons rapport aangeeft betreft het heel nauwkeurige afwijkingen die het geheel van geobserveerde afwijkingen niet kunnen verklaren. ITurf vergeet dit belangrijke punt te verduidelijken.»

Ook vermeldt Novarea in haar rapport dat de resultaten met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd gezien de zwakke statistische representativiteit van de opmetingen.

4.35.

76

Uit de rapporten, maar ook uit de rapporten van Tarkett zelf, volgt dat er diverse aanwijzingen zijn dat de installatiewerkzaamheden niet goed zijn uitgevoerd. Maar in welke mate dat de constateerde problemen heeft veroorzaakt, is niet duidelijk. De vraag die de rechtbank heeft en die partijen niet op zitting hebben kunnen beantwoorden is de volgende: als de installatiewerkzaamheden niet juist zijn uitgevoerd, omdat een van de machines gebreken vertoonde, hoe kan het dan dat er binnen de banen van 1,70 meter ook goede delen liggen? Hebben iTurf of Novarea daarvoor een verklaring? En hoe verklaart Novarea dat de problemen zich in banen van 1,70 meter voor lijken te doen, precies de breedte van de installatiemachine?

4.36.

77

Los van hetgeen in punt 4.35 is geoordeeld, blijkt dat Novarea ook de renovatiewerkzaamheden als mogelijke oorzaak voor bepaalde problemen aanwijst. Een van de belangrijkste argumenten van [eiseres] (iTurf) dat de problemen niet door de renovatiewerkzaamheden kunnen zijn veroorzaakt, is dat de problemen dan over het gehele veld moeten zijn ontstaan. En als de koromachine die is gebruikt voor de renovatiewerkzaamheden te agressief was ingesteld dan was over het hele veld meer afval dan normaal geproduceerd. Dat was niet het geval, volgens [eiseres]. Alhoewel de rechtbank die redeneringen kan volgen, zijn ook die stellingen betwist en gemotiveerd weersproken door Novarea. Novarea voert aan dat gebreken of verslechtingen het gevolg kunnen zijn van het

instellen van het materiaal dat is gebruikt bij de renovatiewerkzaamheden. Ook wijst Novarea in haar rapport van 5 augustus 2022 er op dat de schuinte van de vezel die werd geconstateerd in de tuft niet kan zijn veroorzaakt door de installatiemachines omdat de wijze van penetratie van de naalden van de installatiemachine anders is (pagina 4 van het rapport van Novarea). Dit moet dus, aldus Novarea, zijn veroorzaakt door de renovatiewerkzaamheden. De rechtbank kan niet beoordelen in hoeverre de redenering van Novarea opgaat en wat reactie is ten aanzien van de hoeveelheid afval dat had moeten zijn geproduceerd. Bovendien is onvoldoende duidelijk hoe iTurf die schuinte van de vezel in de tuft dan verklaard, afgezet tegen het feit dat de naalden verticaal de grond in worden geïnjecteerd. Naar het oordeel van de rechtbank kan zij niet volstaan met haar betoog over het uitvoeren van een diepe beluchtingsbehandeling, waarbij het de rechtbank ook niet duidelijk is wat daar dan precies mee wordt bedoeld.

4.37.

Een van de argumenten die iTurf nog aanvoert ten aanzien van de gestelde breedte van 1.70 meter en de in die banen geconstateerde problemen is dat de installatiewerkzaamheden van doel tot doel zijn uitgevoerd en de renovatiewerkzaamheden van zijlijn naar zijlijn. Maar tijdens de mondelinge behandeling is gebleken dat dit wat betreft de renovatiewerkzaamheden niet juist is. [eiseres] heeft verklaard dat de renovatiewerkzaamheden zowel in de lengte als in de breedte richting worden uitgevoerd. Dus van goal tot goal en van zijlijn tot zijlijn. Het veld wordt dus twee keer behandeld. Is dat van invloed op de conclusies van iTurf dat de renovatiewerkzaamheden niet de oorzaak kunnen zijn? Op de zitting is vastgesteld dat alleen de breedte van de banen zijn opgemeten en niet de andere zijde van de geïdentificeerde vlakken zoals aangegeven in de tekening (zie hiervoor onder punt 4.28/4.21).

78

4.38.

Tijdens de mondelinge behandeling heeft [eiseres] toegelicht dat tijdens de aanleg meer werd getrimd dan normaal, wat volgens [eiseres] ook duidt op een installatiefout. Tarkett heeft dit betwist. Deze stelling van [eiseres] wordt nauwelijks onderbouwd en evenmin is duidelijk hoe omvangrijk dat dan was ten opzichte van de normale situatie. [eiseres] geeft namelijk ook aan dat het trimmen normaal gesproken ook gebeurt. In ieder geval staat vast dat op dat moment, ten tijde van de installatie van het veld, daar niks over is gezegd door [eiseres] of door de aanwezige groundsmen van [A]. De rechtbank gaat dan ook aan dit betoog van [eiseres] voorbij.

79

4.39.

Dan blijft er in ieder geval nog een punt over. In de conclusie van antwoord heeft Tarkett nog als mogelijk oorzaak van de problemen het gebruikte zand aangewezen. [eiseres] heeft vervolgens aan de hand van afleverbewijzen van ladingen zand en laboratoriumanalyses van de monsters van de verschillende batches zand aangevoerd dat zij altijd hetzelfde zand, met nagenoeg dezelfde kwaliteit c.q. samenstelling heeft gebruikt en dat zij dat zand altijd gebruikt voor de hybride velden die zij beheert. De rechtbank begrijpt dat [eiseres] daarmee wil aantonen dat het door haar gebruikte zand niet de oorzaak kan zijn omdat zij geen ander zand heeft gebruikt dan normaal. Bovendien heeft [eiseres] ter zitting aangevoerd dat het door haar c.q. [A] gebruikte zand in 2014 door Tarkett is getest en was goed bevonden en daarna

80

geen ander zand is gebruikt. Dit betoog van [eiseres] is ter zitting niet weersproken. Tarkett laat vervolgens na te motiveren waarom het gebruikte zand dan toch tot deze problemen, met deze omvang leiden. Ook in het rapport van Novarea komt dit punt niet voor als mogelijke oorzaak. Daarom gaat de rechtbank aan deze stelling voorbij.

Hoe verder?

4.40.

De stelplicht en de bewijslast van een tekortkoming van Tarkett rust op [eiseres]. Dit betekent in dit geval dat als [eiseres] niet kan bewijzen dat de door haar gestelde problemen volledig of deels zijn veroorzaakt door of tijdens de installatiewerkzaamheden van Tarkett de vordering zal worden afgewezen.

81

4.41.

De rechtbank heeft zich vervolgens de vraag gesteld: hoe verder? Het veld is verwijderd, dus kan ook niet meer worden onderzocht. Het benoemen van een onafhankelijke deskundige door de rechtbank ligt voor de hand. Gezien de aard van deze kwestie is de inschatting van de rechtbank dat het wellicht niet zo makkelijk is om een deskundige te vinden die op dit gebied expertise heeft en ook vrij staat om hierin een rapport uit te brengen. Bovendien leert de ervaring dat het inschakelen van een rechtbankdeskundige de nodige tijd in beslag neemt. Daarnaast maakt Novarea een aantal in de ogen van de rechtbank belangrijke opmerkingen ten aanzien van de uitgevoerde inspectie op 24 mei 2021 en de monsters die zijn genomen. De rechtbank doelt hierbij op:

82

«Wij achten het niet serieus om een deskundigenonderzoek uit te voeren op hetzelfde moment dat de stripwerkzaamheden worden uitgevoerd. Er was geen mogelijkheid om tussen de tractoren door te komen die heen en weer gingen op het terrein om eventuele technische bewijzen te bewaren. Dat zijn geen adequate omstandigheden om rustig te werken in het kader van een deskundigenonderzoek. Dit alles zou vooraf moeten zijn omschreven. Wij handhaven ons standpunt dat de constatering zouden moeten zijn opgesteld voorafgaand aan het strippen van het terrein, hetgeen de gelegenheid zou hebben gegeven om een juister idee te hebben over de hoogte van de vrije vezel boven de grond voorafgaand aan het strippen en om de kwaliteit van de vlakheid van het oppervlak te verifiëren.

Ten slotte is het spijtig dat de constatering niet zijn geëffectueerd met meer observatietijd om het aantal meetpunten te verhogen.»⁵

(...)

«In tegenstelling tot hetgeen is beweerd door ITurf, is de datum van het bezoek is vastgesteld door [eiseres] terwijl de stripwerkzaamheden werden uitgevoerd, hetgeen verre van ideaal is. Zoals aangegeven bij punt M hierboven, zouden de constatering kunnen zijn gerealiseerd voorafgaand aan het strippen van het terrein.

⁵ Zie rapport van 5 augustus 2022 van Novarea, pagina 5.

Bovendien was de duur van de observatie onvoldoende om de gegevens op statistisch gebied te kunnen consolideren.»⁶

(...)

«De resultaten van de technische onderzoeken uitgevoerd op het veld van het [naam], op 24 mei 2021, moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd gezien de zwakke statistische representativiteit van de opmetingen»⁷

Ook die opmerkingen wil de rechtbank bespreken met partijen.

4.42.

Alles overziend zal de rechtbank een mondelinge behandeling van partijen bevelen. De rechtbank verzoekt partijen om hun partijdeskundigen mee te nemen naar de zitting, zodat die partijdeskundigen de door haar uitgebrachte rapporten nader kunnen toelichten, vragen van de rechtbank kunnen beantwoorden en eventueel de verschillen tussen de rapporten nader kunnen toelichten. Bovendien zal tijdens de mondelinge behandeling met partijen worden gesproken over de mogelijkheid van het benoemen van een onafhankelijke deskundige door de rechtbank en kunnen partijen zich over de details van dat deskundigenbericht uitlaten. Een ander punt dat zal worden besproken is de omvang van de schade. Ook daartegen is verweer gevoerd. Op de zitting zal de rechtbank ook met partijen bespreken of een andere oplossing mogelijk is.

83

4.43.

Indien het tot de benoeming van een onafhankelijke deskundige komt, mogen partijen zich op de zitting uitlaten over het aantal en het specialisme van de eventueel te benoemen deskundige(n) en over de aan de deskundige(n) voor te leggen vragen. Als partijen zich willen uitlaten over de persoon van de te benoemen deskundige(n), moeten zij daarbij aangeven over welke deskundige(n) zij het eens zijn, of tegen wie zij gemotiveerd bezwaar hebben.

84

4.44.

De rechtbank ziet geen aanleiding om af te wijken van het uitgangspunt van de wet, dat het voorschot op de kosten van de deskundige(n) in beginsel door de eisende partij, [eiseres] moet worden gedeponeed. Dit voorschot zal daarom door [eiseres] moeten worden betaald.

85

Conclusie

4.45.

De rechtbank zal de zaak verwijzen naar de rol van 2 oktober 2024 voor opgave van verhinderdata over de maanden december 2024, januari 2025 en februari 2025.

86

4.46.

Iedere verdere beslissing wordt aangehouden.

87

⁶ Zie rapport van 5 augustus 2022 van Novarea, pagina 6.

⁷ Zie rapport van 28 juni 2021 van Novarea, pagina 17.

5 De beslissing

De rechtbank

88

5.1.

verwijs de zaak naar de rol van **2 oktober 2024** voor opgave verhinderdata door beide partijen zoals vermeld in overweging 4.42 en 4.45,

5.2.

houdt iedere verdere beslissing aan.

Dit vonnis is gewezen door mr. C. Schollen-den Besten en in het openbaar uitgesproken op 4 september 2024.